

VINCAS BLIŪDŽIUS . GYVENIMO LEMTINGI BRUOŽAI

Gimiau 1910.06.14 d. Bliūdžiškių kaime, Šunskų valsčiuje, Marijampolės apskrityje, vidutinio ūkininko šeimoje, 42 ha.

Dar būdamas tik 3 metų, pradėjau ragauti valgius, kurie buvo padėti ant stalo. Ant stalo buvo padėta lėkštelė su medaus tirpalu, kuriame buvo ištirpinta arseniko oksido nuodų musėms nuodyti.

Nieko virtuvėje nebuvo ir aš, išmetęs iš tirpalo mirusias muses, išgėriau šį saldų gėrimą. Bet tuojau pasireiškė mano viduriuose nuodų veikimas, nusilpau ir vėmiau. Buvo vasara, išėjau į lauką ir, prisilaikydamas į suolą, nuolat vėmiau, kol pastebėjo sesuo Viktorija ir pasakė mano mamai, kuri dirbo darže. Mama tuojau suprato, nuo ko aš vėmiau, nes lėkštelė buvo tuščia. Tuojau pašaukė tėtę, jis greitai pasikinkė porą arklių, kurie sodybos žardyje ganėsi, į bričką ir pasiguldęs bričkoje mane, išvažiavo zovada į miestą pas daktarą Pavalkį, kuris tuojau davė vaistų vėmimui sužadinti, išvalė skrandį praplovimu ir, ramiai pagulėjęs, atsigavau. Šis mano apsinuodijimas ilgai mane kankino, ne viską galėjau valgyti: nevalgiau svogūnų ir česnakų labai buvau išrankus dėl valgių. Nuodai man sugadino nervus, nes prie mažiausio suerzinimo verkiau ir nutrūkdavo kalba. Todėl aš mėgau būti vienas ir žaisdavau vienas su vežimėliais lauke. Dažnai užeidavo nuo netinkamo maisto ledakumas [pykinimas], kuris praeidavo tik gerokai pabėgėjus, tai yra padidinus kvėpavimo ritmą.

1922 m. įstojau į Marijampolės gimnazijos pirmą klasę, nes buvau pamokytas tetos Antosėlės iš Pradinės mokyklos kurso. Į mokyklą ėjau iš kaimo 3 km su 2 broliais ir 3 seserimis.

1930 metais gimnazijos 8 klases baigiau, būdamas 20 metų ir įstojau kariuomenėn į aspirantų kursus, kuriuos per 1 metus baigiau ir gavau atsargos artilerijos karininko laipsnį.

1931 metais įstojau į Vytauto Didžiojo Universitetą Technikos fakultetą, Elektrotechnikos specialybę studijuoti.

1943 m. Gruodžio mėn. 30 d. jį baigiau ir įgijau Diplomuoto inžinieriaus vardą.

1944 m. vasario mėn. 2 d. pradėjau dirbti Marijampolės zonos Energijos aprūpinimo inžinieriumi. Tais pat metais Tarybų Sąjunga sumušė Fašistinę Vokietiją ir pradėjo šeiminkauti Lietuvoje. Atvažiavo iš Vilniaus Respublikos Energetikos ministras Kaganas ir LTSR Energetikos vyriausias inžinierius Gruodis, kurie pasiūlė man važiuoti dirbti Klaipėdos Elektrinėn, kuri jau buvo iš Vokietijos išvaduota 1945 m. sausio 27 d.

Sutikau, išvažiavome iš Kauno, kuriame gyveno mano sesuo Julija Radvilienė. Kelionėn gerai pasirengiau: paėmiau maisto lašinių ir dešrų bei šiltų drabužių.

Iš Kauno išvažiavome 8 žm.: Tarybų Sąjungos Energetikos Valdybos viršininkas Basajevas, Grodzenskis, Narbutas, Nemunis, Gilius, Puklevičius, ir aš su vairuotoju Dūda. Klaipėdon važiavome apie 18 valandų; automobilis buvo rusiškas sunkvežimis "polutarka". Be to, užsukome į Narbuto tėviškę, kuri buvo pakeliui į Kretingą. Ten kaime mes visi nakvojome ant grindų paklotų Šiaudų.

Besiruošiant nakvynei, Tarybų Sąjungos Energetikos viršininkas parašė įsakymą, kuriame paskirstė mums pareigas. Elektrinės direktoriumi paskyrė Grodzenski, vyriausiu mechaniku Nemunį, statybos viršininku Narbutą, ūkio viršininku Puklevičių, o mane vyr. inžinieriumi. Šie kadrai nebuvo tipiniai. Nebuvo paskirtas tik Gilius, nes jis nenorėjo Klaipėdoje likti, jis buvo neseniai vedęs.

Per šią nakvynę ant grindų paklotų šiaudų, ypatingai jumoru pasižymėjo Nemunis, kuris žodžių persimetimu su Narbuto mama, daug mums suteikė jumoro juoko.

Sekančią dieną pasiekėme Klaipėdą.

Klaipėda buvo sviedinių ir bombų išgriauta. Dar šiek tiek sveiki namai buvo pažymėti plakatais "zaminirovano".

Per Dangės upę pervažiavome per ant metalinių statinių, plieno lynais surištų, tilta. Važiuojant statinės skęsta ir traukia į vandenį kaimynes statines, kol gaunasi su mašinos svoriu pusiausvyra ir važiuojame iki galo per įlinkį į kalną.

Atvažiavę iki Elektrinės radome ją susprogdintą. Abu kaminai gulėjo ant žemės. Vienas prie Dangės 80 m, o prie gatvės 90 m.

Elektrinės sienos 12 m aukščio, išpūstom iš karkaso plytom į lauko puse, nes sprogmėnų užtaisai buvo įdėti į katilų dūmtakius. Taip maždaug atrodė vaizdas mūsų, mums patikėtoms atstatyti, elektrinės.

Miestas buvo tuščias, jokio gyventojų, tik kai kurie namai buvo saugomi kareivių. Pirmą naktį visi nakvojome elektrinės kontoros pastate ant grindų. Ryte atsikėlę pradėjome savo srities veiklą. Aš pradėjau ieškoti dokumentų apie elektrinės įrengimus, inventorizaciją.

Inventorizacijos bylas radau, visų įrengimų smulkų aprašymą ir su įvertinimu pinigais. Bylų buvo daug ir teko visas peržiūrėti, kad susidaryti pilną elektrinės metų veiklos vaizdą.

Paaiškėjo, kad tam tikra dalis įrengimų buvo demontuota ir išvežta Kiongsbergan pačių vokiečių.

Miesto Vykdomo Komiteto Pirmininkas buvo Bergas, geras lietuvis, dar negalėjo mums pasiūlyti valgyklos, todėl mes valgėme iš portfelių, ką buvome įsidėję iš namų. Mieste jau buvo įvesta registracija gyventojų, kas jame gyvens ir aš užsirašiau.

Taip visą savaitę gyvenome visi kartu, paskui išvažiavo En. v-kas Basajevas ir inž. Gilius. Susiradome sau butus, susinešėme lovas ir baldus. Baldų buvo išmesta gatvėse, tai kareivių darbas, kurie rinko savo karininkams baldus.

Taip kiekvieną dieną mes vaikščiojom po miestą ieškodami įmonių, kurios turėjo savo elektrines. Taip mes radome vieną Centrinio pašto rūsyje. Kita elektrinė buvo rasta uosto teritorijoje, bet ji buvo 220 V nuolatinės srovės, kranams. Centrinio pašto elektrinė buvo 30 kW galingumo 400 V įtampa, 55 A srove, dyzelinio variklio sukama, bet buvo kūju sulenktu apie 5 mm sužadinimo velenu. Kad veleną ištaisyti aš pasiūliau jį atlenkti, atgal be pakaitinimo. Mes pakišome medinį strypą po veleno galu su atrama į grindis, o truputį nuo jo galo parėmėm į grindis kitu mediniu strypu ir 4 vyrų svoriu paspaudus, velenas grįžo į pirmąją būklę. Paleidus dyzelį sužadinimo mašinos kolektorius nekibirkščiaavo. Taigi turėjome jau vieną galimybę paleisti pagrindinės elektrinės vieną agregatą. Reikėjo pagaminti geležinį kaminą, įmontuoti jame dūmų traukos ventiliatorių su pavaros varikliu < 30 kW. Tada užkursime vieną iš keturių katilų 6 t/val., pagaminsime garo, kurį duosime garo turbinai 1500 kW galingumo ir visas miestas gaus srovę. Toks buvo mūsų planas paleisti elektrinei be svetimos pagalbos elektra iš kitų elektrinių. Dabar liko vienas rūpestis, kur rasti mūsų įrengimus?

Buvo gauta žinios, kad mūsų įrengimai yra išvežti už Kenigsbergo Peizės elektrinės teritorijoje. Todėl teko organizuoti ekspediciją įrengimams parvežti. Nutarta siųsti 10 žmonių brigadą, kuri pakrautų įrengimus į baržą, o ši kanalais ir upėmis, vilkiko traukiama, parvežtų ją Klaipėdon. Pasirodė, kad Prūsija turėjo gerus vandens kelius upėmis ir vandens kanalais. Karo metu šie kanalai ir jų šliuzai buvo apleisti, bet nedideles baržas galėjo praleisti. Mums patarnavo toks vandens kelias: iš Tepliuvos (Tapiu mieste) upe Deimena praplaukti iki Labguvos miesto, o iš čia kanalu, vadinamu Fridricho kanalu, praplaukti iki Gilijos, Nemuno atšakos, patenkame į Nemuną, iš kurio patenkame į Klaipėdos kanalą.

Žmonių brigadą sudarė: Dirkestys, Šileika, Kopūstas, Bajelis, Palovikienė, ?, Antanavičius, Bliūdžius ir 3 kiti, kurių pavardžių neatmenu. Važiavome sunkvežimiu per Neringos sąsmauką iki Kranco 100 km gruntiniu vieškeliu, o nuo Kranco iki Kenigsbergo 30 km asfalto keliu. Kenigsberge mūsų laukė Tarybiniai vadovai. Jie davė mums užduotį suvežti iš pajūrio esamos bazės užsienio markių einančias mašinas į Kenigsbergo elektrinės kiemą, energetikų naudojimui.

Taip mums teko visiems išmokti vairuoti automobilius. Laimingai suvežėme tas mašinas, kiek tilpo Kenigsbergo elektrinės kieman ir pradėjome užsiimti savo elektrinės naudai.

Atvykę Kenigsbergan apsistojome tuščiam elektrinės darbininko name, kuris buvo gerai įrengtas su kanalizacija ir vandentiekio bei elektros įvadu, bet elektros nebuvo. Peizės elektrinė buvo toliau už Kenigsbergo ant kanalo, upės Prėgelio, kranto. Elektrinė buvo nauja baigta statyti 1939 m. Tai buvo puikiai sumūryta iš klinkerio plytų elektrinė.

Tuometiniu elektrinės viršininku buvo rusas Tišeninov. Tai buvo geras žmogus, jis mus aprūpino namu nakvynei, maistu, nes mūsų sausas daiktai jau baigėsi. Jis mums davė ungurius, kuriuos iš kanalo jo žmonės gaudė. Duoną gaudavome kareivišką iš komendanto. Bet už duoną turėjome komendantui apdirbti jo žemę, kuri buvo aplink jo miestelį. Jis turėjo "Lanz" traktorių, prie traktoriaus plūgą ir kultivatorių, kuriais dabar dirbo mano žmogus Dirkestys.

Radome Klaipėdos įrengimus ant kanalo kranto su raudonais dažais užrašais "EWMemel".

Labai nudžiugome, kad jie nebuvo sumušti. Tai buvo elektrinės visi varikliai, garo turbinėlės su siurbliais, visokių dydžių transformatorių. Aš jau turėjau jų paskirtį kurioje miesto gatvėje jie stovėjo, kas buvo užrašyta inventorizacijoje.

Virš visų stovėjo tiltinis 5 t kranas. Bet elektros nebuvo, dėl to jo galios neteko panaudoti. Panaudojome jo tik tvirtus griaučius, nes prie jo prisirišome savo 5 t domkratą, rankomis sukamą. Bet mums reikėjo prie kiekvieno krūvio privažiuoti, jį pakelti ir padėti baržon. Todėl reikėjo pavežti ir baržą prie krūvio. Taip teko panaudoti daugiau žmonių darbo jėgos baržai pervežti, nes krūviai nebuvo vienoje krūvoje. Man būtinai reikėjo sugalvoti, kaip pervežti kraną prie krantinės krūvių. Todėl atidžiai apžiūrėjau kraną pervežimo mechanizmus. Pastebėjau, kad variklis pervežantis kraną turi 2 veleno iškištus galus iš variklio korpuso. Vienas galas sujungtas su sankaba mechanizmui sukti, o kitas galas laisvas, kad galima uždėti rankeną ir galima ją sukti rankomis. Taigi pasidarėme rankeną, užkalėme ant veleno galo ir 2 žmonių sukamu varikliu, didžiulis kranas pajudėjo krantine į mums norimą vietą. Judėjimo greitis buvo mažas, bet mums užteko ir tokio. Tai buvo pirmas laimėjimas baržos pakrovimo darbe! Taip įsismaginę krovėme įrengimus baržon, kol pastebėjome, kad barža pamažu skęsta, nes 2 žmonės jau nespėjo išpumpuoti vandeni, prasisunkusį per medinės baržos plyšius. Teko baržą iškrauti ir važiuoti prašyti Kenigsbergo upeivius, kad duotų mums metalinę, baržą. Kitą dieną upeiviai atvežė mums metalinę baržą. Tada mes pakrovėme įrengimus per 2 savaites laiko ir paprašiau upeivių, kad nuvežtų baržą į kitą krantinės vietą, kur buvo cemento sandėlis. Čia mes dakrovėme baržą tam tikru kiekiu cemento maišų iki barža buvo pilnai pakrauta 500 tonų.

Dabar jau buvo mano užduotis lyg ir įvykdyta, bet pagal inventorizacijos dokumentus dar nebuvo surasta 4 turbinų guolių, viršutiniai dangčiai, nes krantineje jų nebuvo. Tokiu būdu dar teko ieškoti elektrinės patalpose ir net rūsiuose. Taip pagaliau aš tuos 4 dangčius radau 10 kV jungiklinės rūsyje, gražiai padėtus ant lentelių. Tai puiki atkaklumo charakterio sėkmė! Gražiai į popierius suvynioję, mes juos įdėjome baržon. Patikrinau pagal inventorizacijos dokumentus, kad jau visi įrengimai surasti ir sudėti baržon, pradėjome ruošti Klaipėdon. Apiforminau baržos išvežimą Klaipėdon ir pradėjome rinkti mašinas Klaipėdos elektrinei.

Mūsų brigados narė Palovikienė važiavo su mumis Kenigsbergan, kaip šeimininkė ir virėja, bet turėjo ir kitą tikslą, kurį ji man vėliau atidengė. Ji norėjo rasti savo vyrą gyvą ar mirusį, nes Klaipėdoje jo nerado. Ji yra Klaipėdos lietuvė, jos vyras Palovikas, pagal Palovikienės žodžius, yra prekybos laivo kapitonas, laike karo dingęs ir jokių žinių neperdavęs. Jie turėjo mūrinį namą Karaliaučiuje. Taip mes išvaikščiojome visą miestą, kur dar gyveno vokiečiai, klausinėdami ar negirdėjo kur nors Paloviko. Gyvųjų tarpe nei mirusio jie nežinojo. Tada ji mane nusivedė, kur buvo jų namas Kenigsbergo centre. Namas buvo mūrinis 2 aukštų nedidelio formato. Buvo sudegęs, bet nesugriautas. Prie namo buvo nedidelis sodelis, kuriame po vienu aviečių krūmu ji išsikasė savo ir vyro auksinius laikrodžius. Taip pavaikščioję keletą minučių, jai atmintinose vietose, išvykome į Peizės elektrinę.

Taigi Kenigsberge mūsų reikalai baigėsi ir greitai ruošėmės išvykti. Iš komendanto, kuris buvo geras, kaip Lietuvos žydėlis, išprašėme kelis kepalus duonos ir kelis kg "vobla" džiovintos žuvies ir skaitėme, kelionėn Klaipėdon užteks.

Susirinkę ir apžiūrėję savo išrinktas 5 mašinas, išvažiavome tais pačiais keliais Klaipėdon. Kelionė namo buvo labai varginga, nes mūsų automobiliai buvo labai nepatikimi: dažnai užsikimšdavo kuras, tai atsipalaiduodavo detalės. Mašinas taisė vairuotojai Šileika ir Kopūstas. Per tokią laiką gaišatį mums baigėsi ir maistas. Taip teko ties Juodkrantės miesteliu siusti vieną mašiną Klaipėdon atvežti duonos ir mašinom benzino. Mes dieną jau ieškojom miške grybų, o vakare prie laužo juos kepėm ir valgėm.

Kai grįžo mūsų pasiuntinys iš Klaipėdos su duona mes labai nudžiugome, nes buvome atgaivinti paskutiniam etapui, nes buvome visi išsekę ir kaltinome vieni kitus dėl visų smulkmenų.

Taigi privažiavome pagaliau prie Kuršių marių perkėlos, kur rusų kariuomenės buvo įrengta ant 2 medinių laivų uždėtas medinis tiltas, viskas plieniniais lynais surišta ir sukalta vinimis, keltuvas. Tokį keltuvas vežiojo per kelių šimtų metrų vandens ruožą motorinis vilkikas. Mus pervežė šis keltuvas per marių sąsmauką, paimdamas po 2 mašinas, ir tada pasijutome laimingi, pagaliau grįžę, tartum į savo naują tėviškę Klaipėdą.

Pranešiau vadovybei, kad barža pakrauta stovi Peizės elektrinėje ir turime laukti kada Kenigsbergo upeiviai ją atveš Klaipėdon.

Elektrinės direktorius Markin greitai iškrovė mūsų mašinas ir apsidžiaugė kad rado vieną dėžę porceliano imitacijos indų ir vieną pianiną, kuriuos aš vežiau inž. Tišeninovui Ivanovan. Todėl aš juodu suvedžiau per pašta derėtis, nes geležinkeliai tokių siuntų dar neėmė.

Grįžę Klaipėdon dar laukėme 2 savaites, kol atvežė mūsų baržą, pilną pakrautą transformatorių, elektrinės įrengimų ir cemento maišų.

Ekspedicijos dalyviai gavome pailsėti, mus pamažu pamiršo, nes visiems atvežėme daug įdomaus darbo, kol iškrovė baržą.

Dabar aš pradėjau žiūrėti elektros įrengimų būklę, kurie buvo su išdaužytais stiklais. Elektros generatorių sužadavimo kolektoriai buvo pamušti plaktukais. Tai čia reikėjo, kad ištaisyti defektus, žmogaus rankų prisilietimo. Tam tikslui, kad išpjauti elektros prietaisams apskritus stiklus, Aš gavau stiklo rėžtuką, su kuriuo išmokau įstiklinti visus elektros ir šiluminių aparatų stiklus. Laisvu nuo tiesioginio darbo laiku, aš įstiklinau pagrindinio skydo matavimo aparatus.

Elektros 6 kV jungiklinėje, kur stovi visi 6 kV jungtuvai ir stovi trumpo jungimo reaktoriai buvo kūjo smūgiais sudaužytais izoliatoriais. Ką reikėjo su jais daryti? Aš pasiūliau jų vieton statyti keramikos vamzdžius. Taip mūsų pakaitalai dirbo gerai, kol gavome porcelianinius izoliatorius iš fabriko.

Nuo šio laiko jau prasidėjo elektrinėje intensyvus darbas, bet daug padaryta ir mieste, nes reikėjo pastatyti ir parvežtus transformatorius, jų vieton. Jau sukosi 30 kW elektrinė Centriniam pašte ir tiekė energiją artimiems vartotojams: Vykdomam komitetui ir jo kaimynams. Energijos padavimui į didesnius atstumus buvo panaudotos 6 kV / 0,4 kV pastotės su jų 6 kV kabeliais, kuriuos pastotėse jungtimis sujungę, galėjome paduoti 100 V arba 6 kV įtampas į bet kuri miesto rajoną. Žemos įtampos tinklas mieste yra ant metalinių atramų, kuris jokių pirmenybių neturėjo, nes buvo mechaniškai sužalotas kulku ir granatų kliudymo. Be to, jis buvo labai pavojingas elektromonteriams, kurie mėgo dirbti linijoje be atjungimo iš pastotės. Taigi dirbo įtampoje, kur kiekvienas neatsargus prisilietimas prie fazinio laido davė mirtiną smūgį, nes žmogus stovėjo tarpe įžemintų geležų. Prasidėjo miesto talkos griuvėsiams valyti, kurios tapo, kaip prievolės, nes buvo įvestos talkininko knygutės su valandų atžymomis. Taip dirbome Tėvynės labui per visas dienas veltui, po darbo valandų.

Kada mus Klaipėdoje aplankė pirmas Lietuvos Komunistų partijos sekretorius Sniečkus, jis po elektrinės apžiūrėjimo paklausė: ko mums reikia, kad mes rugsėjo mėnesį paleistume bent vieną elektrinės agregatą ir duotume miestui srovę. Mes jam atsakėme, kad mums reikia bent keleto šimtų vyrų. Po to, jis atsiuntė 200 vokiečių belaisvių iš Liepojos fronto. Belaisvius suskirstėme į mažesnes brigadas pagal specialybes, paskyrėme po vieną arba 2 žemaičius brigadininkais ir išleidome į miestą dirbti, valyti griuvėsius ir traukti iš griuvėsių dar tinkamus daiktus ir medžiagas. Buvo sudarytos brigados transportui vykdyti, kurios primityviais vežimais vežė medžiagas į sandėlius.

Darbas ėjo gana sparčiai, bet kartu reikėjo vesti ir darbų apskaitą. Man reikėjo sudaryti darbų suvestinę 1 mėnesiui ir pasiūsti bankui, kuris apmokėjo belaisvių išlaikymo išlaidas.

Be to, man reikėjo sudaryti vienu mėnesiu pirmyn visų brigadų darbų grafiką, kuriame buvo matyti viso objekto vykdomi darbai, vieni kitiems nekliudydami.

Buvo ir tokių vokiečių brigadų, kurie atliko tinkamai sudarytų darbų apimtį, kad man reikėjo tik versti į rusų kalbą, užpildyti rusiškas formas ir atiduoti bankui, darbui apmokėti. Darbas visose brigadose ėjo sėkmingai ir sklandžiai. Per visą darbų eigą su belaisviais buvo tik vienas nelaimingas įvykis, kuriame žuvo 1 vokiečių belaisvis.

Belaisvių brigadą saugojo 1 rusų kareivis su šautuvu, kuris turėjo žiūrėti, kad visi brigados nariai būtų sargybinio akivaizdoje. Bet atsirado vienas belaisvis, kuris nuėjo į elektros pastotę, palietė ranka įtampoje esančią relę ir žuvo nuo elektros srovės. Daug nebuvo tirta jo žuvimo priežastys, nes jo kaltę paliudijo visi brigados nariai.

Kai mums reikėjo rinkti budinčius elektrinėje, mes tai numatėme paskirti ir iš belaisvių brigados narių, nes buvo 2 ir tokie, kurie iki karo šioje elektrinėje dirbo. Taip mes paruošėme elektros agregatus aptarnaujančių darbininkų 4 pamainas po 10 žmonių.

Buvo baigti darbai geležinio kamino su 30 kW galingumo ventiliatoriumi katilų dūmų traukai, kuri patikrinome, paleisdami jį su 30 kW Centrinio pašto generatoriumi. Bet dar nebuvo baigta darbai

anglių bunkerių pritvirtinimo aukštumoje buvusiose vietose. Bet buvo padarytos medinės estakados, kuriomis buvo atvežami vagonėliai ir pilami iš vagonėlių anglis tiesiai į mažąjį katilo bunkerį. Vagonėlius pakrovė ir stumdė tik belaisviai.

Valstybinių švenčių metu mes ėjome rikiuotėje su plakatais ir komunizmo vadų paveikslais. Tokių demonstracijų metu mes galėjome pamatyti viso miesto žmones ir jų nuotaikas. Pasibaigus karui buvo suorganizuotas Stalinui padėkos laiškas, kurį darbininkai nenorėjo pasirašyti, bet inžinerinis personalas greitai pasirašė, nes iš aukščiau atėjusi iniciatyva buvo būtinai vykdoma. Klaipėdos elektrinei atsiuntė iš Rusijos baigusių technikos mokyklą mergaičių dešimtį, kurios tiko būti katilų vandens lygio sekėjomis, gabsnės turbinistėmis arba cheminio vandens valymo operatorėmis ir panašiai, budinčiomis prie agregatų.

Po nekurio laiko atvažiavo į Klaipėdą mano brolis iš Telšių su žmona Aldona, dukrele Irtute. Aš turėjau užėmęs didelį butą 3 kambarių ir vienu tarnaitės kambariu, todėl broliui pasiūliau apsigyventi pas mane. Jis sutiko ir gyvenome kartu, 2 šeimos viename bute.

Taip kurį laiką pagyvenęs kartu, aš pajutau, kad ir aš galiu gyventi savo šeimoje. Mano išrinktoji žmona buvo Stasė Sutkutė, liaudies mokytoja, tikinti į Dievą, darbininko duktė, 1948 m. sausio 18 d. buvo išrinkta į Klaipėdos miesto deputato postą. Tai buvo darbšti, gabi ir sąžininga žemaitė, atvykusi su motina iš Žagarės miestelio. Ji man papasakojo savo jaunystės vargus ir didelį norą užsitarnauti aprūpintą gyvenimą. Klaipėdoje gyvendama ant slidaus kelio krito ir sulaužė koją, dėl ko liko viena koja raiša. Be to, ji papasakojo kaip vaikystėje ji sirgo poliomieliu.

Aš irgi jaunystėje buvau apsinuodijęs arseniku todėl buvau ją užjaučiantis vyras ir mes sutarėme apsivesti 1948 m. pavasarį. Mus sutuokė Klaipėdos bažnyčioje ir surašė mums sutuoktuvių liudijimą 1948 m. gegužės mėn. 25 d. Vykd. Komitete.

Būnant pirmuoju Sąjungos sekretoriumi Malenkovui, Elektrinių ir Elektros tinklų darbuotojams įtaisė ir, lengvatinėm sąlygom, įsigijome uniformas.

Taip bėgo laikas greitai ir nesulaikomai kol atėjo 1949 metai, Tremties metai Sibiran. Tai buvo man labiausiai atmintini nekaltų žmonių Tremties metai. Aš tuomet pakliuvau su mano brolio šeima į išvežamų Sibiran žmonių sąrašus.

Bet man apie tai pranešė rusė Kudrina, kuri buvo viena iš tų technikos mokyklą baigusių mergaičių, ištekėjusi už katilų cecho v-ko Kudrino. Nuo to laiko mes su žmona namuose nenakvojome, bet nakvojome pas žmonos draugę Narsčiūtę. Po to, atvažiavo sunkvežimis su 2 kareiviais ir pranešė, kad mes su brolio šeima išvežami Sibiran. Tada aš pasakiau, kad aš vedęs ir štai mano žmona turi liaudies deputatės pažymėjimą ir pagal tai ji turi būti neliečiama. Tada MGB atstovas paėmė iš žmonos deputatės pažymėjimą ir nuvažiavo MGB štaban. Po nekurio laiko jis grįžo ir pranešė, kad aš su žmona ir brolio šeima nebus vežama Sibiran.

Tada mes pakvietėm į butą Kudrin, išsiaiškinome, kad aš pagal jo nuomonę, esu nacionalistas, pavaišino me skundiką degtine ir išsiskyrėme draugais. Tasai Kudrin po metų visai išvažiavo iš Lietuvos.

Po šių įvykių Elektrinės direktorius paskyrė mane Technikinės Tarnybos viršininku. Kai katilų cecho v-kas Kudrin išvyko Rusijon, jis paliko butą, kurį aš paprašiau direktoriaus, kad atiduotų mano brolio šeimai; jis sutiko ir brolio šeima užėmė tą butą. Taip mes su žmona gavome dar 2 kambarius, kuriuos paliko brolis. Mes su žmona 1949.06.12 sulaukėme dukros, kurią pakrikštijome Nijole, o 1951.04.18 d. sulaukėme sūnaus, kurį pakrikštijome Virgilijaus vardu.

Tuo metu dar nebuvo įsteigti vaikų darželiai, todėl auginti vaikus mums padėjo žmonos motina Daraškienė Joana.

Taip mūsų su žmona gyvenimas įėjo į normalias vėžes, jeigu žmona nebūtų stojus į Vilniaus Pedagoginį institutą lietuvių kalbai ir literatūrai studijuoti neakivaizdiniu būdu.

Taip vėl buvo gėsinama jaunystės energija ruošiantis egzaminams ir įskaitoms. 1951 m. nusipirkau seną Moskvič M-400 automobilį, kuriuo mums teko važinėti susipažįstant su Klaipėdos apylinkėm ir Palangos kurortu ir važiuoti laikyti egzaminų Vilniun bei konsultacijom į kitas vietas.

Kai Vilnius pasistatė naują elektrinę, mūsų direktorius Markin gavo pakvietimą užimti ten direktoriaus postą ir kartu išsivežė gerą mano draugą Elektros cecho viršininką inž. Beniušį ir vyr. mechaniką inž. Nemunį.

Klaipėdos elektrinės direktorium buvo paskirtas Bairikov, iš Šiaulių. Jis labai nesiskaitė su miesto valdžia, todėl neilgai mums vadovavęs, išvyko Novosibirskan. Jo butą paveldėjau aš. Tai buvo patogus 3 kambarių su centriniu šildymu iš elektrinės, butas. Šiame bute mūsų vaikai jau buvo paūgėję ir pradėjo lankyti mokyklą.

Labai įdomią patirtį mums paliko ir inž. Beniušis, kai jis ištiesino kampinę katilinės koloną, kuri buvo sulenkta į lauko pusę. Jis sugalvojo tam tikslui panaudoti mašinų salės kraną 5 t keliamąją galią. Tam tikslui po kraną kabliu, apskaičiuotoje vietoje, įtvirtino geležinį balkį su jame įtvirtintu skridiniu, pravėrė per skridinį traukos lyną, nuvedė jį tiesiai katilinės ir pririšo jį ties viduriu kolonos ir patraukus kranu lyną kolona išsitiesino. Taip buvo sutaupyta daug laiko ir medžiagų gaminant naują koloną. Taip viskas ėjo Tėvynės labui veltui.

Budinčiam personalui buvo įvesta Elektrinėse avarinės treniruotės pratybos, kurių metu vyr. inž. arba kitas kuris inž. sugalvoja kokį nors agregato sustojimą arba sutrikimą, o visi kiti aptarnaujantys agregatus mašinistai turi pasakyti, kiek pasikeitė jo aptarnaujamo agregato rodikliai ir ką jis turi padaryti, kad sugrįžti į normalią būklę. Taip man teko treniruočių pratybas praveisti vieną kartą per mėnesį. Tam tikslui reikėjo gerai žinoti elektrinės veikiančią schemą ir agregatų charakteristikas. Jos suteikė mums viršininkams žinias apie budinčio pamainose personalo sugebėjimus valdyti agregatą. Gana ilgą laiką Klaipėdos elektrinė dirbo atskirai ne į bendrą, sistemą atiduodamą el. energiją, todėl po sustojimo, iš naujo paleisti elektrinę reikėjo daug laiko sugaišti, kol vėl pradės veikti. Bet to mums nereikėjo - nesustojome. Techninės Tarnybos v-kui reikėjo kiekvieną mėnesį sudaryti techninę ataskaitą pagal formą Nr.3. Tai buvo forma, kuri aprėpė kuro sudeginto katiluose gautos šilumos, el. energijos ir visų šilumos nuostolių balansas. Aš turėjau sudaręs tokią schemą, kuri buvo labai vaizdi šiai formai sudaryti priemonė. Toje schemoje buvo pavaizduoti visi karšto vandens ir garo nutekėjimai, pavyzdžiui, vandens siurblių velenų sandarumui duodamas vanduo arba turtinu velenam duodamas garas. Tai ir šie nuostoliai buvo joje įvertinti.

Tuo metu aš labai norėjau įsigyti automobilį "Volga", kurio gavimui užsirašiau eilėn, bet eilės nebuvo laikomasi, o skirstoma "šeimyniškai" pagal pažintis.

Taigi pamačiau, kad man ateitis "nešviečia" ir pradėjau galvoti, kad man reikia iš Klaipėdos išvažiuoti. Mano reputacija jau buvo sugadinta, jau vien dėl išvežimo kandidato Sibiran požiūriu. Todėl parašiau pareiškimą Energetikos Valdybos v-kui Nekrašui, kad mane perkeltų į Kauno elektros tinklus tom pačiom pareigom ir tuo pačiu atlyginimu. Taip mane perkėlė Kaunan 1960.05.01 d.

Dabar turėjau darbo stažą elektrinėje nuo 1945.03.01 iki 1960.05.01 15 metų ir 2 mėnesius.

Bet Kaune neturėjau "blato", nes mane šefavo vyr. inž. Sipavičius, bet ne direktorius Randakevičius, kuris sutaupė iš mano atlyginimo 200 rublių / mėn. Bet apie tai parašiau v-bos v-kui Nekrašui, kuris atstatė teisybę pagal jo įsakymą.

Kauno elektros tinklai tuo metu statė 5 aukštų namą. Taigi aš Klaipėdoje atidaviau 3 kambarių butą, o Kaune gavau tik 2 kambarių.

Kol baigė statyti namą aš pagyvenau pas seserį, o baigus statyti 1961.01.13 d. parsivežiau ir šeimą: žmoną, dukrą į 5 klasę ir sūnų į 3 klasę einantį.

Dar Klaipėdoje gyvendamas pamėgau keliavimą. Buvau vienas kelis kartus Maskvoje ir Leningrade komandiruotėse. 1958 n. su savo mašina, žmona ir gydytoju Lideikiu buvau Užkarpatėje. 1959 m. vasarajome Kryme, Jaltoje su visa šeima, nuskridę į Simferopolį lėktuvu TU 134. 1960 m. buvome nuvykę visa šeima Odeson. Odesoje pasimaudėme šiltame Juodosios jūros vandenyje. Žmona nepaprastai džiaugėsi šilta maudykle Juodojoje jūroje, ir ilgai jos nebuvo galima atšaukti iš vandens. Grįžtant namo ji buvo pikta ir kažko susierzynusi, lygtai mes buvome kalti dėl nutraukto malonumo šiltai pasimaudyti.

Po šios kelionės jai pasireiškė susirgimo simptomai. Prasidėjo visi tyrimai ir peršvietimai galvoje ir 1968 m. lapkričio mėnesį buvo paguldyta poliklinikų ligoninėje. Ji skundėsi galvos skausmais ir ledakumu. 1968 12 04 gavau žmonai II grupės invalidumo pažymėjimą su teise gauti 40 rublių pašalpą / mėn. 1968 12 30 buvo padaryta galvos operacija, iš galvos smilkinio išpjautas auglys. Padarius tyrimus nustatyta, kad auglys buvo piktybinis - vėžinis. Po operacijos, užgijus galvos žaizdai, išėjus iš ligoninės, mes kai kurį laiką dar ėjome pasivaikščioti Laisvės Alėjoje. Bet 1969 05 08 d. vėl pradėjo skaudėti galvą ir kamuoti ledakumas.

Todėl dar kartą paguldėme žmoną lignoninę ir daugiau ji iš lignoninės nekilo. Jai buvo duodama periodiškai narkotikus, skausmo nejautė ir ramiai laukė mirties. Lignoninės gydytojai nesutiko daugiau operuoti, nes sakė, kad ji mirs ant operacijos stalo. Gydytoja Subačiūtė jau kelis kartus ragino mane atsiimti ligonę namo, o kitas jaunas gydytojas sakė, ką mes duosime jai, kai ji prašys sumažinti galvos skausmą.

Po to, aš daug kalbėjau su docentu Klumbiu, ar negalėjo būti pradžia šios ligos, jos motinos papasakotas įvykis prie šulinio, kai keliant vandenį iš šulinio, išsprūdo netyčia jai iš rankos suktuvo rankena ir sudavė čia pat stovėjusiai mergaitei į smilkinį, mergaitė parkrito, bet atsigavo. Jis tai pripažino galimu dalyku, kada be žaizdos sumušimai apauga tokiais audiniais, kurie kinta ir išsivysto vėžys.

Tuo laiku aš važinėjau į Klinikinę lignoninę kasdien. Kai jos valgymo ir rijimo organus paralyžiavo, jai per vieną nosies skylę buvo įstatyta guminė žarna į skrandį, per kurią mes ligonę girdėme ir valgydinome. Vartydavau ligonę, kad nebūtų pragulų. Taip kartodavau kiekvieną dieną.

Taip atėjo lemtinga diena 1969 m. gruodžio 9 diena, kada prie jos budėjo jos motina, ji atidavė savo dvasią Dievo karalystėn.

Amžinąjį atilsį duok mirusiems
Viešpatie ir Dievo šviesa
tegul jiems šviečia!

Mūsų vaikai jau buvo studentai ir mamos netekimą lengvai pergyveno, buvo kantrūs ir visa laiką buvo supažindinti su padėtimi.

Jie baigė aukštuosius mokslus, įsidarbino, apsigėdė, sulaukė savo vaikų ir toliau gyvena, besirūpindami, kaip daugiau uždirbti Laisvoje Lietuvoje. Dabar aš visą dėmesį skyriau tėviškės poreikiams: uždengiau stogus, įvedžiau elektrą 1975 m. Čia gyvena mano sesuo Viktorija. Ji yra ūkininkė: turi gerą karvę ir parduodama pieną pelnosi pragyvenimą.

Be to, naudojami 1 ha žemės sodyboje. Taip gyvendama sugalvojo suruošti giminėm pasimatymą ir vaišes iš visų atsivežtų dalyvių produktų. Vaišės įvyko 1976 m. birželio 26-27 d., kuriame dalyvavo 42 dalyviai, iš jų 12 vaikų. Kas yra stebėtina, kad dalyvavo ir vienas mano pusbrolis iš Sibiro Kustanajaus miesto, kuris buvo išvežtas 1940 m. Tai buvo mums tartum gamtos pragiedrėjimas po 36 metų!

Bet viena bėda ne bėda, Marijampolės Vykdomasis Komitetas sugalvojo įsteigti naujus kapus mano tėviškės žemėje, kuri pagal tuo metu veikusius nuostatus kapams netiko.

Per arti, < 300 m. buvo upelis Uosupis, kuris mirusių srutas neš į Šešupę, per arti, buvo mažiau 300 m, sodininkų sodai ir gruntas netinkamas - plytinis molis. Bet Vykdomasis Komitetas davė užsakymą Melioracijos v-bai lauką išmelioruoti, nugriauti sodybą ir paruošti privažiavimo kelius. Seseriai apmokėjo už 3 trobesius 8000 rublių ir davė butą 2 kambarių su virtuve. Be to, paskyrė pašalpą 75 rublių / mėn., kurių neužtenka apmokėti už buto nuomą, eksploataciją ir kitas paslaugas, ~ 120 rb.

1990 m. išėjau į pensiją ir gaunu 139 Lt, iš ko ir gyvenu su viltimi, vis laukdamas, kad vėliau bus geriau.

V.Bliūdžius 1995 02 07 Mickevičiaus g. 13-12, man 85 m.

Vokiečių belaisvis, dirbantis prie Klaipėdos elektrinės atstatymo, nupiešė Vinco Bliūdžiaus šaržą